

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЛОГІСТИЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СИСТЕМІ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

© 2026 ПОЧИНОК Н. В., ЛЮБА А. І.

УДК 657.4:339.9:656.7

JEL: M41; F23; L91

Починок Н. В., Люба А. І. Економічна сутність логістичних комунікацій у системі обліку та контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Метою статті є дослідження економічної сутності логістичних комунікацій у системі обліку та контролю зовнішньоекономічної діяльності підприємства та визначення їх ролі у забезпеченні ефективності управління міжнародними потоковими процесами. Проведене дослідження дозволило виокремити ключові аспекти організаційно-інформаційного забезпечення логістичних процесів, що охоплюють матеріальні, фінансові, інформаційні та документальні потоки, та показати їх інтеграційний вплив на облік, контроль, аналіз і податкове планування. У статті розглянуто класифікацію логістичних комунікацій за змістом, тривалістю, частотою використання та суб'єктами обміну інформацією, що дозволяє комплексно оцінити інформаційне середовище міжнародних ланцюгів постачання та спрогнозувати вплив інформаційних потоків на ефективність використання капіталу, виконання контрактів і дотримання регуляторних вимог. Особливу увагу приділено цифровим технологіям управління логістичними комунікаціями, зокрема ERP-системам, електронним платформам перевезень, RFID, blockchain та аналітиці великих даних, які забезпечують точність, своєчасність і прозорість інформаційного обміну. Визначено функціональні завдання логістичних комунікацій: інтеграційна, координаційна, інформаційно-аналітична, синхронізаційна, контрольна, функція ризик менеджменту, інвестиційно-економічна та стратегічна, які впливають на точність фінансової звітності, ефективність податкового планування та інвестиційну привабливість підприємства. Отримані результати дозволяють розглядати логістичні комунікації як інтегровану систему організованих взаємодій між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, що є основою ефективного управління міжнародними потоками капіталу, товарів та інформації. Актуальність дослідження зумовлена потребою підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств у контексті глобалізації, цифровізації логістики та трансформації міжнародних ланцюгів постачання.

Ключові слова: логістичні комунікації, облік і контроль зовнішньоекономічної діяльності, фінансові потоки, інформаційні потоки, цифровізація логістики, ERP-системи, конкурентоспроможність підприємства.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 17.

Починок Наталія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: natarochynok@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4416-3680>

Люба Андрій Ігорьович – аспірант кафедри обліку і оподаткування, Західноукраїнський національний університет (вул. Львівська, 11, Тернопіль, 46009, Україна)

E-mail: vud.te.ua@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6717-3244>

UDC 657.4:339.9:656.7

JEL: M41; F23; L91

Pochynok N. V., Liuba A. I. The Economic Essence of Logistic Communications in the System of Accounting and Control of a Company's Foreign Economic Activity

The aim of this article is to study the economic essence of logistic communications within the system of accounting and control of a company's foreign economic activity and to determine their role in ensuring the efficient management of international flow processes. The research conducted has allowed the identification of key aspects of organizational and informational support for logistic processes, encompassing material, financial, informational, and documentary flows, and to demonstrate their integrative impact on accounting, control, analysis, and tax planning. The article discusses the classification of logistic communications by content, duration, frequency of use, and participants in information exchange, which allows for a comprehensive assessment of the information environment of international supply chains and forecasting the impact of information flows on capital efficiency, contract execution, and regulatory compliance. Special attention is given to digital technologies for managing logistic communications, including ERP systems, electronic transportation platforms, RFID, blockchain, and big data analytics, which ensure accuracy, timeliness, and transparency of information exchange. The functional tasks of logistic communications are identified as integration, coordination, information-analytical, synchronization, control, risk management, investment-economic, and strategic functions, which affect the accuracy of financial reporting, the efficiency of tax planning, and the investment attractiveness of the enterprise. The obtained results allow logistic communications to be considered as an integrated system of organized interactions among participants in foreign economic activity, forming the basis for efficient management of international flows of capital, goods, and information. The relevance of this research is due to the need to enhance the efficiency of foreign economic activities of Ukrainian enterprises in the context of globalization, logistics digitalization, and the transformation of international supply chains.

Keywords: logistic communications, accounting and control of foreign economic activity, financial flows, information flows, logistics digitalization, ERP systems, enterprise competitiveness.

Fig.: 1. Tabl.: 1. Bibl.: 17.

Pochynok Nataliia V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: natapochynok@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4416-3680>

Liuba Andrii I. – Postgraduate Student of the Department of Accounting and Taxation, West Ukrainian National University (11 Lvivska Str., 46009, Ukraine)

E-mail: vud.te.ua@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-6717-3244>

У сучасних умовах глобалізації та активізації міжнародних економічних зв'язків зовнішньо-економічна діяльність підприємств дедалі більше залежить від ефективності логістичних процесів та рівня координації між учасниками міжнародного товарообміну. Зростання складності міжнародних ланцюгів постачання, посилення вимог до швидкості та прозорості операцій, а також трансформація транспортно-логістичної інфраструктури актуалізують проблему формування ефективних логістичних комунікацій як ключового чинника результативності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Логістика відіграє ключову роль у розвитку національної та міжнародної економіки, забезпечуючи зниження витрат на торгівлю, підвищення конкурентоспроможності підприємств та інтеграцію регіонів у глобальні ланцюги постачання. Неефективність логістичних процесів, зумовлена недостатнім розвитком інфраструктури, низькою міжнародною сполучуваністю, слабкою якістю послуг і надмірними процедурними бар'єрами, призводить до суттєвого зростання логістичних витрат. У розвинених країнах вони становлять у середньому близько 8% ВВП, у країнах із середнім рівнем доходів – 15–20%, тоді як у державах із низьким рівнем доходів можуть сягати 30% ВВП [7].

Для України розвиток сучасної логістичної інфраструктури з використанням цифрових та ІТ-технологій є ключовою передумовою підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Відповідно до Національної транспортної стратегії України до 2030 року пріоритетами визначено формування конкурентоспроможної транспортної системи, інноваційний розвиток галузі та між-регіональну інтеграцію. Водночас позиція України у рейтингу Світового банку Logistics Performance Index (89-те місце, 2,83 бала) свідчить про наявність системних проблем у сфері логістичних комунікацій, насамперед у якості транспортної та інформаційної інфраструктури, що зумовлює додаткові витрати та знижує конкурентні позиції підприємств на зовнішніх ринках.

На відміну від традиційного підходу, де логістика переважно ототожнюється з фізичним пере-

міщенням ресурсів, сьогодні акцент зміщується на інформаційно-комунікаційну природу логістичних процесів. Саме якість, своєчасність та достовірність логістичних комунікацій визначають ефективність управління потоками капіталу, формування інвестиційних рішень і здатність підприємства інтегруватися в складні багаторівневі ланцюги постачання. Таким чином, логістичні комунікації розглядаються як інфраструктурна основа економічних взаємозв'язків, що поєднує матеріальні та фінансові потоки в єдину систему.

Проблематика логістичних комунікацій у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємств є предметом активних наукових досліджень учених, що зумовлено зростанням ролі міжнародної логістики та ускладненням глобальних ланцюгів постачання.

У працях Prokhorova та співавторів логістичні комунікації розглядаються як чинник підвищення інвестиційної активності підприємств і ефективності управління потоками в умовах руху капіталу [15]. Автори акцентують увагу на значенні інформаційної взаємодії для прийняття управлінських рішень та зниження логістичних ризиків. Трушкіна і Сербіна досліджують міжнародну логістику як складову зовнішньоекономічної діяльності підприємства, підкреслюючи необхідність інтеграції матеріальних, фінансових та інформаційних потоків у єдину систему управління [6].

У наукових працях Kotvytska та Zakharchenko увагу зосереджено на логістичному забезпеченні зовнішньоекономічної діяльності в умовах глобальних викликів, де ключову роль відіграють транспортно-логістична інфраструктура та цифрові комунікації [11]. Зарубіжні дослідження (Pennekamp et al. [13]; Bowersox, Closs, Cooper [8]; Harrison, Van Hoek [10]; Mentzer et al. [12]) формують теоретичну основу розуміння логістичних комунікацій як інтеграційного механізму управління ланцюгами постачання, у якому інформаційні потоки виконують системоутворюючу функцію.

Сучасні наукові публікації також приділяють увагу впливу цифрової трансформації на розвиток логістичних комунікацій, підвищення стійкості

міжнародних перевезень, ефективність мульти-модальних транспортних схем та забезпечення сталого розвитку логістики [3; 4; 14]. Вітчизняні дослідження підтверджують тісний взаємозв'язок між якістю інформаційних комунікацій, рівнем логістичних витрат і конкурентоспроможністю підприємств на зовнішніх ринках [5; 16; 17].

Попри значну кількість наукових досліджень, у більшості з них логістичні комунікації розглядаються фрагментарно – переважно як інформаційний супровід логістичних операцій або елемент управління ланцюгами постачання. Недостатньо дослідженим залишається їх економічний зміст у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Потребують подальшого обґрунтування питання інтеграції матеріальних, фінансових, документальних та інформаційних потоків у єдину систему управління, а також визначення логістичних комунікацій як самостійного об'єкта обліку, контролю та аналізу в умовах міжнародної діяльності.

Метою статті є теоретичне обґрунтування економічної сутності логістичних комунікацій у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства, визначення їх функціонального призначення, структури та ролі у забезпеченні ефективності міжнародних поточкових процесів.

У межах дослідження розглядається комплексний характер логістичних комунікацій та їх вплив на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Формування та розвиток логістичних комунікацій охоплюють усю систему управління міжнародними поточковими процесами з особливим акцентом на узгодження матеріальних, інформаційних, фінансових і документарних потоків, а також на підвищення адаптивності підприємств до трансформацій міжнародних ланцюгів постачання.

Важливого значення набуває оцінка впливу логістичних комунікацій на результативність зовнішньоекономічних операцій; рівень координації взаємодії між суб'єктами міжнародної логістики; зниження логістичних витрат і ризиків; підвищення прозорості управління потоками та інтеграцію підприємств у глобальні ланцюги постачання, що в сукупності забезпечує зростання їх конкурентоспроможності на зовнішніх ринках.

Для досягнення мети дослідження використано комплекс загальних і спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: метод літературного аналізу – для уточнення економічної сутності понять «логістичні комунікації», «міжнародна логістика» та «зовнішньоекономічна діяльність підприємства»;

метод абстрагування – для визначення ключових ознак логістичних комунікацій як економічної категорії; метод аналізу та синтезу – для дослідження взаємозв'язку логістичних потоків і обґрунтування їх ролі у системі управління ЗЕД; методи групування, класифікації та систематизації – для формування класифікації логістичних комунікацій; метод логічного узагальнення – для формулювання наукових висновків і побудови концептуальної моделі логістичних комунікацій у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Логістичні комунікації визначаються як сукупність інформаційних процесів, що впливають на управління рухом капіталу та інвестиційну активність підприємств. Саме комунікаційна складова логістики формує основу прийняття управлінських рішень щодо інвестування, розміщення ресурсів і вибору логістичних партнерів [15].

Згідно з цим підходом, логістичні комунікації виходять за межі традиційного інформаційного обміну та набувають ознак економічної категорії, яка поєднує процеси матеріального руху товарів із фінансовими та інвестиційними потоками. Якість, своєчасність і достовірність логістичної інформації безпосередньо впливають на ефективність використання капіталу, рівень транзакційних витрат і конкурентоспроможність підприємства.

Розвиток концепції логістичних комунікацій пов'язаний також із дослідженням міжнародної логістики як складової зовнішньоекономічної діяльності підприємства. З цієї позиції логістика розглядається як система управління поточковими процесами, що виникають у результаті здійснення експортно-імпортних операцій. При цьому ефективність зовнішньоекономічної діяльності значною мірою визначається рівнем інтеграції логістичних потоків та узгодженістю комунікацій між усіма учасниками міжнародного ланцюга постачання [6].

Особливу наукову цінність має запропонована дослідниками класифікація зовнішніх логістичних потоків, у межах якої виокремлюються матеріальні, транспортні, інформаційні, митні та документарні потоки [6; 3]. Такий підхід дозволяє комплексно охарактеризувати структуру логістичних комунікацій у зовнішньоекономічній діяльності та обґрунтувати їх багаторівневий характер. Логістичні комунікації в цьому контексті виступають механізмом поєднання фізичного переміщення товарів із процесами документального супроводу, митного контролю та фінансових розрахунків [3; 14].

Матеріальні потоки у системі зовнішньоекономічної діяльності формуються в процесі міжнародного руху товарів і є базовим елементом логістики. Проте їх ефективне функціонування неможливе без належного інформаційного супроводу, який забезпечує планування перевезень, контроль виконання контрактних умов і координацію дій учасників логістичного ланцюга. Інформаційні потоки при цьому відіграють системоутворюючу роль, поєднуючи всі логістичні процеси в єдину керовану систему.

Фінансові потоки у зовнішньоекономічній діяльності включають валютні розрахунки, митні платежі, страхові внески, оплату транспортно-експедиційних послуг та інші логістично зумовлені витрати. Їх тісний взаємозв'язок із матеріальними та інформаційними потоками зумовлює необхідність формування єдиного обліково-аналітичного середовища, у межах якого логістичні комунікації забезпечують синхронізацію грошових і товарних потоків.

Документарні потоки формуються в процесі укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів, що регламентуються нормами законодавства України у сфері зовнішньоекономічної діяльності [2] і включають транспортні, митні, комерційні та фінансові документи. Вони є ключовим елементом правового та інформаційного забезпечення міжнародних операцій і відіграють важливу роль у системі контролю логістичних процесів.

Міжнародна логістика формує інформаційно-комунікаційне середовище зовнішньоекономічної діяльності підприємства, у межах якого здійснюється обмін даними щодо умов постачання, митних процедур, страхування, валютних розрахунків та виконання контрактних зобов'язань відповідно до вимог національного законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності [2]. Саме через логістичні комунікації відбувається поєднання фізичного руху товарів із фінансовими та документарними операціями.

Отже, логістичні потоки позиціонуються як об'єкти економічного управління, які потребують системного інформаційного забезпечення та контролю на всіх етапах зовнішньоекономічної діяльності. Це створює передумови для ідентифікації логістичних комунікацій як самостійного об'єкта обліково-аналітичної системи підприємства.

З позиції трансформаційних процесів міжнародних ланцюгів постачання в умовах глобальних викликів міжнародна логістика розглядається як динамічна система транснаціональних взаємозв'язків, що функціонує в умовах геополітичної нестабільності, зміни транспортних марш-

рутів і цифрової трансформації логістичної інфраструктури [9; 11]. За таких умов саме логістичні комунікації забезпечують стійкість та адаптивність глобальних ланцюгів поставок.

Особливий акцент при цьому варто зробити на ролі транспортно-логістичних коридорів, через які здійснюється інтеграція підприємств у світову систему торгівлі. Ефективність функціонування таких коридорів значною мірою залежить від рівня комунікаційної взаємодії між перевізниками, портовими операторами, митними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. У цьому контексті логістичні комунікації виступають основою координації міжнародних потоків і мінімізації логістичних ризиків.

Трансформація міжнародних логістичних маршрутів призводить до ускладнення поточкових процесів, збільшення кількості учасників та підвищення ризиків, що, своєю чергою, актуалізує потребу в стійких логістичних комунікаціях. Саме комунікаційна складова забезпечує безперервність руху матеріальних потоків у глобальному просторі та зменшує негативний вплив логістичних розривів. У цьому контексті комунікації виконують роль інтегратора, що поєднує операційні процеси підприємства із зовнішнім середовищем міжнародного ринку [3; 11].

В умовах глобальних викликів саме цифрові комунікаційні інструменти стають визначальним фактором стійкості ланцюгів постачання, зокрема впровадження електронних транспортних документів, інформаційних платформ управління перевезеннями та міждержавних цифрових сервісів [4; 14].

З точки зору зовнішньоекономічної діяльності підприємств, результати дослідження свідчать про те, що міжнародна логістика перестає бути допоміжною функцією та трансформується у стратегічний інструмент забезпечення конкурентоспроможності на світових ринках. Логістичні комунікації при цьому розглядаються як основа формування партнерських відносин із міжнародними контрагентами та як умова інтеграції підприємства у глобальні ланцюги поставок [6; 9; 16].

Узагальненні наукових підходів дозволяє стверджувати, що логістичні комунікації у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства доцільно розглядати як інтегровану систему взаємодії матеріальних, інформаційних, фінансових та документарних потоків, спрямовану на забезпечення безперервності міжнародних операцій і підвищення ефективності управління ними [3; 11; 14].

Таким чином, логістичні комунікації виступають не лише інструментом організації руху товарів, а й економічною основою формування результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що визначає рівень його конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та інтеграції у глобальні ланцюги постачання.

Логістичні комунікації виконують не лише сервісну, а й стратегічну функцію, оскільки безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість підприємства, його фінансову стійкість та здатність до довгострокового розвитку. Слабкість комунікаційних зв'язків призводить до зростання транзакційних витрат, порушення синхронізації потоків і зниження ефективності використання капіталу.

З позиції дослідження зовнішньоекономічної діяльності особливо важливим є положення про те, що логістичні комунікації формують інформаційне середовище міжнародної взаємодії підприємств, у якому відбувається погодження умов постачання, фінансових розрахунків, інвестиційних проектів та контрактних зобов'язань. У цьому контексті логістичні комунікації виступають сполучною ланкою між учасниками міжнародних ланцюгів постачання та забезпечують рух капіталу в транснаціональному просторі [15, с. 36].

У сучасних наукових дослідженнях логістичні комунікації дедалі частіше розглядаються не лише як допоміжний елемент логістичної діяльності, а як системоутворююча складова управління поточними процесами підприємства [6, с. 105]. У цьому контексті інформаційні потоки трактують як упорядковану сукупність даних, що циркулюють між учасниками ланцюга поставок з метою координації руху матеріальних, фінансових і супровідних ресурсів [11, с. 192]. Таким чином, інформаційні потоки виконують інтеграційну функцію, поєднуючи всі елементи логістичної системи в єдиний керований механізм. Саме через інформаційні канали забезпечується синхронізація процесів закупівель, транспортування, складування, митного оформлення та фінансових розрахунків у межах зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

У структурі логістичних комунікацій інформаційні потоки формують їх ядро, оскільки безперервність і якість передавання інформації визначають можливість узгодженого руху інших потоків. Такий підхід дозволяє формалізувати логістичні комунікації як систему організованих інформаційних взаємодій між внутрішніми підрозділами підприємства та зовнішніми контрагентами у міжнародних ланцюгах постачання.

Ефективне функціонування інформаційних потоків у сучасних умовах неможливе без циф-

рової підтримки. Ключова роль при цьому відводиться ERP-системам, електронним логістичним платформам, технологіям RFID, blockchain та аналітиці великих даних у забезпеченні своєчасності, точності й прозорості інформаційного обміну [11, с. 193; 14, с. 4525; 15, с. 40].

У сфері зовнішньоекономічної діяльності цифровізація логістичних комунікацій набуває особливого значення через складність міжнародних операцій, територіальну роз'єднаність учасників та різноманітність правових режимів. Інтеграція інформаційних систем дозволяє зменшити транзакційні витрати, усунути інформаційну асиметрію між партнерами та забезпечити єдине інформаційне середовище управління міжнародними потоками.

Отже, цифровізація розглядається не як технологічне доповнення логістики, а як необхідна умова підвищення ефективності логістичних комунікацій у ЗЕД, що забезпечує можливість оперативного контролю, аналітики та прийняття управлінських рішень у реальному часі.

За результатами дослідження спостерігається пряма залежність результативності міжнародних ланцюгів постачання від рівня організації інформаційних потоків. Низька якість інформаційної взаємодії призводить до затримок у постачанні, порушення графіків транспортування, зростання логістичних витрат і зниження гнучкості бізнес-процесів. Навіть за наявності розвиненої матеріально-технічної інфраструктури слабкі логістичні комунікації здатні нівелювати потенційні переваги міжнародної співпраці. Натомість високий рівень повноти, точності та актуальності інформації забезпечує стабільність поставок, підвищення рівня сервісу та адаптивність підприємств до глобальних ризиків. Таким чином, інформаційні потоки виступають критичним фактором ефективності міжнародних ланцюгів постачання, а якість логістичних комунікацій стає ключовим індикатором конкурентоспроможності підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Такий підхід дозволяє розглядати логістичні комунікації не лише як технічний або інформаційний інструмент, а як економічну категорію, що впливає на ефективність управління потоками, інвестиційну привабливість підприємства та результативність зовнішньоекономічної діяльності загалом.

Рис. 1 ілюструє місце логістичних комунікацій у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства та відображає їх роль як інтегруючого елемента управління міжнародними поточними процесами.

Рис. 1. Місце логістичних комунікацій у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Джерело: авторська розробка.

Як показано на схемі, логістичні комунікації займають центральне положення у системі ЗЕД підприємства, забезпечуючи взаємозв'язок між внутрішніми бізнес-процесами та зовнішнім міжнародним середовищем. Вони формують комунікаційний простір, у межах якого здійснюється узгодження дій усіх учасників міжнародних ланцюгів постачання – постачальників, перевізників, митних органів, фінансових установ та іноземних контрагентів.

Логістичні комунікації забезпечують координацію чотирьох основних видів потоків: матеріальних, інформаційних, фінансових і документальних. Матеріальні потоки відображають фізичний рух товарів у процесі експортно-імпорتنних операцій. Фінансові потоки охоплюють валютні розрахунки, митні платежі та логістичні витрати. Документальні потоки формуються під час укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів і забезпечують правове супроводження міжнародних операцій.

Ключову системоутворюючу роль у структурі логістичних комунікацій відіграють інформаційні потоки, які забезпечують синхронізацію руху всіх інших потоків, формування управлінських рішень, планування логістичних операцій і контроль виконання контрактних зобов'язань. Саме якість, своєчасність і достовірність інформаційної взаємодії

визначають ефективність функціонування міжнародних ланцюгів постачання.

На схемі окремо виділено контур обліку, контролю та аналізу логістичних комунікацій, що відображає необхідність їх розгляду як самостійного об'єкта обліково-аналітичної системи підприємства. У межах цього контуру здійснюється ідентифікація логістичних потоків, оцінка пов'язаних витрат, контроль виконання зовнішньоекономічних контрактів та аналіз ефективності міжнародних операцій.

Функціонування логістичних комунікацій безпосередньо впливає на результати зовнішньоекономічної діяльності підприємства, зокрема рівень його конкурентоспроможності, фінансової стійкості, інвестиційної привабливості та здатність інтегруватися у глобальні ланцюги постачання. Таким чином, логістичні комунікації доцільно розглядати не лише як інструмент інформаційного обміну, а як стратегічну економічну категорію, що формує основу ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

На основі узагальнення сучасних наукових підходів, положень міжнародної логістики та результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних учених логістичні комунікації у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства доцільно визначити як: інтегровану систему організованих інформаційних взаємодій між учасниками міжна-

родних логістичних процесів, що забезпечує узгодження матеріальних, фінансових, документальних та інформаційних потоків у процесі здійснення операцій ЗЕД з метою підвищення ефективності управління ними, мінімізації логістичних ризиків і забезпечення стійкого функціонування міжнародних ланцюгів постачання. Таке трактування дозволяє: формалізувати логістичні комунікації як економічну категорію, визначити їх центральну роль у системі потокового управління, обґрунтувати доцільність їх виділення як самостійного об'єкта обліку, контролю та аналізу у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.

У межах зовнішньоекономічної діяльності логістичні комунікації виконують комплекс взаємопов'язаних функцій, що забезпечують інтеграцію підприємства у міжнародні ланцюги постачання:

1. Інтегральна функція, що полягає у поєднанні матеріальних, фінансових, інформаційних та документарних потоків у єдину логістичну систему підприємства, що функціонує у міжнародному середовищі.
2. Координаційна функція забезпечує узгодження дій усіх учасників зовнішньоекономічних операцій – виробників, перевізників, експедиторів, митних органів, фінансових установ та іноземних контрагентів – на всіх етапах руху потоків.
3. Інформаційно-аналітична функція передбачає формування, обробку та передавання логістичної інформації щодо: умов поставок; графіків транспортування; митних процедур; витрат і тарифів; виконання контрактних зобов'язань. Саме ця функція формує інформаційне ядро логістичних комунікацій.
4. Синхронізаційна функція спрямована на забезпечення часової та вартісної узгодженості: руху товарів; валютних розрахунків; митних платежів; документального супроводу міжнародних операцій.
5. Контрольна функція реалізується через відстеження: виконання умов зовнішньоекономічних контрактів; дотримання термінів постачання; правильності оформлення митних і транспортних документів; відповідності фактичних потоків плановим параметрам.
6. Ризик-менеджмент функція забезпечує ідентифікацію, моніторинг та мінімізацію: логістичних розривів; транспортних затримок; митних ускладнень; валютних і контрактних ризиків.

7. Інвестиційно-економічна функція полягає у впливі логістичних комунікацій на: ефективність використання капіталу; інвестиційну привабливість підприємства; вибір міжнародних логістичних партнерів; формування довгострокових ланцюгів постачання.
8. Стратегічна функція забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємства на світових ринках шляхом: розвитку партнерських відносин; інтеграції у глобальні логістичні мережі; цифрової трансформації управління потоками.

Таким чином, багатофункціональний характер логістичних комунікацій у зовнішньоекономічній діяльності підприємства зумовлює їх складну внутрішню структуру та різноманітність форм прояву. Реалізація інтегральної, координаційної, інформаційно-аналітичної, синхронізаційної, контрольної, ризик-менеджмент, інвестиційно-економічної та стратегічної функцій відбувається через систему різноспрямованих інформаційних взаємодій між суб'єктами міжнародних логістичних процесів.

У практиці зовнішньоекономічної діяльності логістичні комунікації відрізняються за змістом переданої інформації, напрямом її руху, тривалістю та частотою використання, колом учасників, а також за роллю в управлінні матеріальними, фінансовими та документарними потоками. Саме ця багатовимірність зумовлює необхідність їх систематизації та класифікації з метою подальшого методичного обґрунтування обліку й контролю логістичних процесів у міжнародному середовищі.

З огляду на це доцільним є формування узагальненої класифікації логістичних комунікацій у зовнішньоекономічній діяльності підприємства (табл. 1).

Запропонована класифікація логістичних комунікацій у зовнішньоекономічній діяльності підприємства ґрунтується на системному підході до дослідження інформаційних потоків у міжнародних ланцюгах постачання.

Логістичні комунікації в умовах ЗЕД доцільно розглядати як інформаційну основу інтеграції матеріальних, фінансових, документальних потоків, що забезпечує узгодженість дій усіх учасників міжнародних логістичних процесів.

Класифікація за змістом переданої інформації дозволяє виокремити комунікації оперативного, аналітичного та управлінського характеру, що формують інформаційне середовище прийняття рішень у ЗЕД. Поділ логістичних комунікацій за відношенням до підприємства відображає взаємозв'язок

Класифікація логістичних комунікацій у зовнішньоекономічній діяльності підприємства

Класифікаційна ознака	Тип логістичних комунікацій (LCs)	Характеристика інформаційних потоків у ЗЕД
1. За змістом переданої інформації	LCs про поточний та прогнозований стан суб'єктів ЗЕД	Інформація про залишки товарів, графіки міжнародних поставок, статус митного оформлення, валютні обмеження, обсяги експортно-імпорتنних контрактів
	LCs про обґрунтування параметрів діяльності	Дані для планування логістичних маршрутів, вибору виду транспорту, розрахунку митних платежів, формування інвестиційних проєктів у транспортну та складську інфраструктуру
	LCs про управлінські рішення	Інформаційна взаємодія щодо коригування логістичних стратегій, оптимізації міжнародних потоків, вибору контрагентів та умов контрактів
2. За відношенням до підприємства	Внутрішні LCs	Комунікації між структурними підрозділами підприємства (логістичний, фінансовий, митний, юридичний відділи), що забезпечують узгодженість ЗЕД-процесів
	Зовнішні LCs	Обмін інформацією між підприємством та іноземними контрагентами, митними органами, транспортно-експедиторськими компаніями, банками, страховими та інвестиційними установами
3. За тривалістю використання	Короткострокові LCs	Інформація оперативного характеру, що використовується протягом одного року: разові зовнішньоекономічні операції, погодження контрактів, окремі поставки
	Довгострокові LCs	Комунікації стратегічного характеру: постійні міжнародні контракти, довгострокове партнерство, інвестиційні проєкти розвитку логістичної інфраструктури
4. За частотою використання	Разові (одноразові) LCs	Обмін інформацією під час укладання контрактів, відкриття акредитивів, отримання ліцензій, сертифікатів походження товарів
	Багаторазові (повторювані) LCs	Регулярні інформаційні потоки: щомісячна звітність з виконання ЗЕД-операцій, контроль міжнародних поставок, моніторинг валютних ризиків
5. За суб'єктами передачі інформації	Внутрішні суб'єкти	Співробітники підприємства, відповідальні за організацію зовнішньоекономічної діяльності, логісти, фінансисти, митні брокери
	Управлінські суб'єкти	Керівники та власники підприємства, які ініціюють стратегічні рішення у сфері міжнародної логістики та інвестицій
	Зовнішні суб'єкти	Банківські установи, транспортні та експедиторські компанії, інвестори, постачальники, консалтингові та інжинірингові фірми
6. За суб'єктами отримання інформації	Внутрішні користувачі	Менеджери, аналітики, планувальники, власники підприємства, які використовують інформацію для управління міжнародними ланцюгами постачання
	Зовнішні отримувачі	Партнери по ЗЕД, кредитні установи, інвестори, митні органи, податкові та регуляторні структури

Джерело: складено на основі [1; 3; 6; 11; 16].

внутрішніх бізнес-процесів із зовнішнім інституційним середовищем міжнародної торгівлі.

Ознаки тривалості та частоти використання характеризують часовий аспект функціонування інформаційних потоків, що має принципове значення для управління міжнародними контрактами,

ризиками та інвестиційними рішеннями. Класифікація за суб'єктами передачі та отримання інформації дозволяє ідентифікувати роль кожного учасника логістичної взаємодії та оцінити рівень інформаційної інтеграції підприємства у глобальні ланцюги постачання.

ВИСНОВКИ

Дослідження показало, що логістичні комунікації у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства виступають стратегічним інтеграційним механізмом, що об'єднує матеріальні, фінансові, документальні та інформаційні потоки. Вони забезпечують узгодженість дій усіх учасників міжнародних ланцюгів постачання, включаючи постачальників, перевізників, митні та фінансові установи, а також іноземних контрагентів. Відповідна організація комунікацій безпосередньо впливає на ефективність ведення обліку та контролю міжнародних операцій, точність фінансової звітності, своєчасність розрахунків за контрактами, а також на дотримання податкових та регуляторних вимог, що є критично важливим для забезпечення фінансової стійкості підприємства та його інвестиційної привабливості.

Логістичні комунікації формують інформаційне середовище, яке забезпечує системну підтримку управлінських рішень у зовнішньоекономічній діяльності. Якість, своєчасність та достовірність переданої інформації визначає точність облікових даних, можливість прогнозування логістичних та фінансових витрат, контроль виконання контрактів і митних процедур, а також мінімізацію валютних і контрактних ризиків. Інтеграція сучасних цифрових рішень, ERP-систем, електронних платформ управління перевезеннями та аналітики великих даних дозволяє синхронізувати матеріальні, фінансові й документальні потоки з обліковими процесами та забезпечує прозорість податкового планування, що підвищує ефективність управління капіталом у міжнародному масштабі.

Таким чином, логістичні комунікації не лише виконують сервісну функцію організації руху товарів, а й стають економічною категорією, що інтегрує облік, контроль, аналіз та податкове планування в єдину систему управління зовнішньоекономічною діяльністю. Їх багатofункціональна природа дозволяє підприємству підвищувати конкурентоспроможність на міжнародних ринках, забезпечувати довгострокову фінансову стабільність і формувати стратегічні партнерства. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Жарська І. О., Марчук І. С., Орловська С. С. Екологічні аспекти логістичної діяльності на засадах сталого розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2022. № 1. С. 110–117.
DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2022-9-10-298-299-110-117>

2. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Кузнєцова К., Ченуша О., Петренко Д. Мультимодальні перевезення як інструмент ефективної міжнародної логістики. *Economic Synergy*. 2022. № 1–2. С. 81–91.
DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-1;2-6>
4. Марценюк В., Марценюк М. Цифрова трансформація логістики у зовнішньоекономічній діяльності: виклики та перспективи. *Підприємництво та інновації*. 2025. № 34. С. 246–249.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/34.39>
5. Міценко Н. Г., Міщук І. П. Сутність та проблеми функціонування системи міжнародної логістики в екстремальних умовах. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2022. № 68. С. 20–27.
DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-68-03>
6. Трушкіна Н., Сербіна Т. Міжнародна логістика у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2022. Vol. 1. No. 3. P. 101–114.
DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220103.7>
7. Banomyong R., Varadejsatitwong P., Julagasigorn P. Benchmarking the national logistics costs: A case of 49 countries // Conference Paper, The 12th International Conference on Logistics & Transport 2022 – A New Era in Supply Chain Intelligence Systems: A Brave New World, Krabi, Thailand, 2022.
8. Bowersox D. J., Closs D. J., Cooper M. B. *Supply Chain Logistics Management*. 4th ed. New York : McGraw-Hill, 2013. 480 p.
9. Grant D. B., Trautrim A., Wong C. Y. *Sustainable Logistics and Supply Chain Management*. London : Kogan Page, 2017. 392 p.
10. Harrison A., Van Hoek R. *Logistics Management and Strategy*. 5th ed. London : Pearson Education, 2014. 360 p.
11. Kotvytska N., Zakharchenko A. Logistical support of foreign economic activity of Ukrainian enterprises under global challenges. *Сталій розвиток економіки*. 2025. № 3 (54). С. 191–197.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-29>
12. Mentzer J. T., DeWitt W., Keebler J. S. et al. Defining supply chain management. *Journal of Business Logistics*. 2001. Vol. 22. No. 2. P. 1–25.
13. Pennekamp, J., Matzutt, R., Klinkmüller, C., Bader, L., et al.: An interdisciplinary survey on information flows in supply chains. *ACM Comput. Surv.* 2024. Vol. 56 (2). P. 1–38/
DOI: <https://doi.org/10.1145/3606693>
14. Pochynok N., Parkhomets M., Uniat L., Matviy I., Sybyrka L., Kasian S. Business Process: Modelling Based on Logistics and Management Concepts. *Sustainable Economics*. 2021. Vol. 39. No. 3. P. 4523.
DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i3.4523>

15. Prokhorova V., Yemelyanov O., Koleshchuk O., Mnykh O., Us Y.. Development of tools for assessing the impact of logistics communications on investment activities of enterprises in the context of capital movement. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2024. Vol. 3 (13) (129). P. 34–45.
DOI: 10.15587/1729-4061.2024.304257
16. Yanishyn Y. L. Логістичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Економіка АПК*. 2020. № 27. С. 48–52.
DOI: 10.31734/economics2020.27.048
17. Zadorozhnyi Z.-M., Muravskiy V., Pochynok N., Hrytshyn A. Innovation Management and Automated Accounting in the Chaotic Storage Logistics. *Marketing and Management of Innovations*. 2020. Vol. 2. P. 313–323.
DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2020.2-23>

REFERENCES

- Banomyong R., Varadejsatitwong P. & Julagasigorn P. (2022). Benchmarking the national logistics costs: A case of 49 countries // Conference Paper. *The 12th International Conference on Logistics & Transport 2022*.
- Bowersox D. J., Closs D. J. & Cooper M. B. (2013). *Supply Chain Logistics Management*. (4th ed). McGraw-Hill.
- Grant D. B., Trautrim A. & Wong C. Y. (2017). *Sustainable Logistics and Supply Chain Management*. Kogan Page.
- Harrison A. & Van Hoek R. (2014). *Logistics Management and Strategy*. (5th ed). Pearson Education.
- Kotvytska N. & Zakharchenko A. (2025). Logistical support of foreign economic activity of Ukrainian enterprises under global challenges. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 3 (54), 191–197. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-29>
- Kuznietsova K., Chenusha O. & Petrenko D. (2022). Multimodalni perevezennia yak instrument efektyvnoi mizhnarodnoi lohistyky [Multimodal transportation as a tool for effective international logistics]. *Economic Synergy*, 1–2, 81–91. <https://doi.org/10.53920/ES-2022-1;2-6>
- Martseniuk V. & Martseniuk M. (2025). Tsyfrova transformatsiia lohistyky u zovnishnoekonomichnii diialnosti: vyklyky ta perspektyvy [Digital transformation of logistics in foreign economic activity: challenges and prospects]. *Pidpriumnytstvo ta innovatsii*, 34, 246–249. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/34.39>
- Mentzer J. T., DeWitt W., Keebler J. S. & et al. (2001). Defining supply chain management. *Journal of Business Logistics*, 2(22), 1–25.
- Mitsenko N. H. & Mishchuk I. P. (2022). Sutnist ta problemy funkcionuvannia systemy mizhnarodnoi

- lohistyky v ekstremalnykh umovakh [Essence and problems of functioning of the international logistics system in extreme conditions]. *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky*, 68, 20–27. <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-68-03>
- Pennekamp J., Matzutt R., Klinkmüller C., Bader L. & et al. (2024). An interdisciplinary survey on information flows in supply chains. *ACM Comput. Surv*, 2(56), 1–38. <https://doi.org/10.1145/3606693>
- Pochynok N., Parkhomets M., Uniiat L., Matviy I., Sybyrka L. & Kasian S. (2021). Business Process: Modeling Based on Logistics and Management Concepts. *Sustainable Economics*, 3(39), 4523. <https://doi.org/10.25115/eea.v39i3.4523>
- Pro zovnishnoekonomichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 16.04.1991 r. № 959-XII [On Foreign Economic Activity: Law of Ukraine of 16.04.1991 No. 959-XII] (1991, April 16). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
- Prokhorova V., Yemelyanov O., Koleshchuk O., Mnykh O. & Us Y. (2024). Development of tools for assessing the impact of logistics communications on investment activities of enterprises in the context of capital movement. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 13 (129)(3), 34–45. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2024.304257>
- Trushkina N. & Serbina T. (2022). Mizhnarodna lohistyka u systemi zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriumstva [International logistics in the system of foreign economic activity of the enterprise]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 3(1), 101–114. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220103.7>
- Yanishyn Y. L. (2020). Lohistychne zabezpechennia zovnishnoekonomichnoi diialnosti [Logistics support of foreign economic activity]. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Ekonomika APK*, 27, 48–52. <https://doi.org/10.31734/economics2020.27.048>
- Zadorozhnyi Z.-M., Muravskiy V., Pochynok N. & Hrytshyn A. (2020). Innovation Management and Automated Accounting in the Chaotic Storage Logistics. *Marketing and Management of Innovations*, 2, 313–323. <https://doi.org/10.21272/mmi.2020.2-23>
- Zharska I. O., Marchuk I. S. & Orlovska S. S. (2022). Ekolohichni aspekty lohistychnoi diialnosti na zasadakh staloho rozvytku [Ecological aspects of logistics activities on the basis of sustainable development]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, 1, 110–117. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2022-9-10-298-299-110-117>

Стаття надійшла до редакції / Received: 10.01.2026 р.
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 24.01.2026 р.
Опубліковано / Published: 25.02.2026 р.